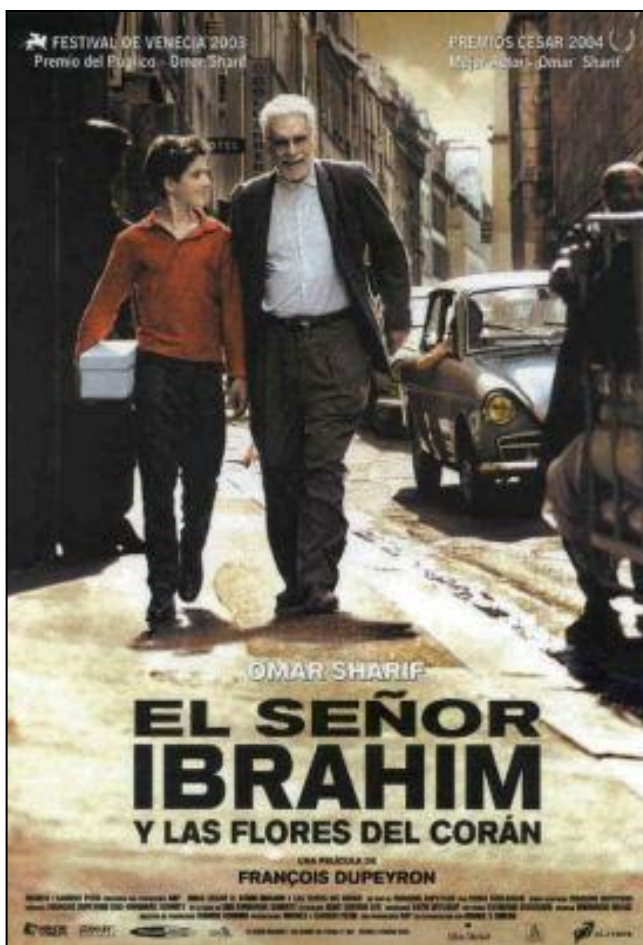

“MONSIEUR IBRAHIM ET LES FLEURS DU CORAN”
LA COMPRENSIÓ ENTRE CULTURES

Autor: Ramon Breu

SINOPSI

La pel·lícula ens explica la relació paterno-filial entre un adolescent jueu que viu pràcticament sol en un suburbi de París i un botiguer del seu carrer, que anomenen l'àrab. Situada en un París caracteritzat per la seva tolerància, la història de Momo i Ibrahim és un cant a la comprensió entre cultures.

Paris, anys 60. En un barri obrer, Momo és un noi jueu orfe (de fet), que només gaudeix de l'amistat i de l'afecte de les prostitutes de la Rue Bleue. Momo compra els queviures a la botiga de l'àrab, el senyor Ibrahim, un silenciós i enigmàtic home que veu i sap més del que sembla. Ibrahim es converteix en el millor amic del jove i junts comencen un viatge que canviarà les seves vides.

Monsieur Ibrahim ... tracta de l'amistat entre dues soledats, una que comença a viure i una altra que es troba al final del seu recorregut. Els seus diferents orígens no tenen cap importància, l'essencial és que són complementaris. El noi li dóna al senyor Ibrahim una última justificació a la seva vida; mentre que el vell li transmet a Momo la saviesa que necessita per al seu creixement interior.

Tot i que l'Alcorà figura al títol no es tracta d'una pel·lícula que tingui a veure amb la religió. Té més a veure amb les flors, que també figuren al títol; les flors de la raó, de la llibertat. Ibrahim és un home respectuós amb l'Alcorà, però les seves creences no es superposen en absolut al seu humanisme, a la seva filosofia de vida que transmet sàviament a Momo. Interpreta el llibre sagrat com s'han d'interpretar els llibres sagrats, per viure plenament i amb llibertat.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

França, 2003

Títol: Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran

Premi del Públic al Millor Actor, Festival de Venècia, 2003.

Premi César 2004 al millor actor

Director: François Dupeyron

Guió: François Dupeyron i Eric Enmanuel Schmitt

Fotografia: Rémy Chevrin

Producció: Michèle Petin i Laurent Petin

Durada: 95 minuts

Intèrprets: Omar Sharif (Senyor Ibrahim); Pierre Boulanger (Momo); Gilbert Melki (pare de Momo); Isabelle Renaud (mare de Momo); Lola Naymark (Myriam); Isabelle Adjani (l'estrella).

ACTIVITATS

1. El senyor Ibrahim li explica a Momo que malgrat li diguin *àrab*, ell no és àrab, sinó musulmà. Quina diferència hi ha entre ser àrab i ser musulmà?
2. El senyor Ibrahim li diu, també, que procedeix de la *Lluna d'Or*, una regió que va des d'Anatòlia fins a Pèrsia. Dibuixeu un mapa d'aquesta zona.
3. Descriviu les dues personalitats centrals del film: el senyor Ibrahim i Momo.
4. En un moment determinat, es veu com filmen una pel·lícula al carrer, i apareix una actriu que vol imitar una estrella francesa dels anys seixanta, Brigitte Bardot. Busqueu informació i fotografies d'aquesta actriu i compareu-les amb la versió que en dona la pel·lícula.
5. Com és el pare de Momo? Com són les seves relacions amb el seu fill? Per què creieu que el pare es comporta d'aquesta forma? Per què Momo no vol anar amb la seva mare, un cop mort el pare?

6. Per què el noi es fa amic de les prostitutes del carrer Bleue?

7. Comenteu aquesta frase del noi: *Somriure és cosa de rics*.

8. Per què el senyor Ibrahim estima tant Momo?: Permet que s'emporti coses de la botiga sense pagar; li deixa el seu tresor més preuat, l'Alcorà; li dóna consells; li compra unes sabates; va a identificar el pare mort; se l'emporta a la seva terra; li deixa tots els seus béns, un cop mort...

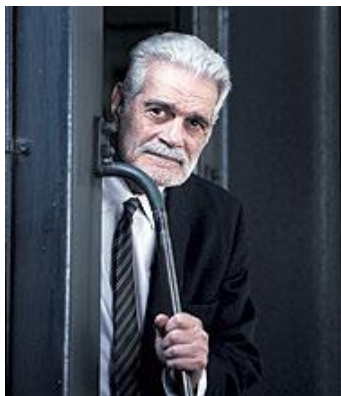
9. Durant el viatge, el senyor Ibrahim fa una curiosa divisió entre els països, diu: *els països rics no tenen escombraries a les papereres; els països que no són ni rics ni pobres (turístics, diu ell), tenen les escombraries al costat de les papereres; mentre que els països pobres tenen moltes escombraries i no tenen papereres*. Comenteu aquesta reflexió.

10. Què simbolitzen les flors dins l'Alcorà? Tenen alguna relació amb la frase que el senyor Ibrahim diu a l'inici el film, citant l'Alcorà: *La bellesa és arreu*.

Llenguatge i tècniques audiovisuals

1. A l'inici del film, abans que en Momo parli amb una prostituta, la càmera fa un moviment violent. Com es diu aquest moviment? Quina significació té?

2. Llenguatge i tècniques audiovisuals. A la part final de la pel·lícula, la càmera es situa darrera el cotxe del senyor Ibrahim, i el va seguint. És a dir, fa un travelling. Què és un travelling? Dibuixeu el pla amb la posició on devia col·locar-se la càmera que seguia el cotxe.

DRETS HUMANS I ISLAM, PARLA NAGUIB MAHFUZ

Des de la categoria literària d'haver guanyat el Nobel de Literatura i des de la saviesa d'un home nascut l'any 1910, l'escriptor egipci Naguib Mahfuz defensa en aquesta entrevista la llibertat d'expressió, els valors universals i la convivència entre les cultures musulmana i cristiana. Aquest intel·lectual que fou perseguit per les seves idees laicistes reivindica que l'islam i la democràcia són compatibles.

Pregunta. La lluita per la llibertat d'expressió entre Orient i Occident s'ha incrementat novament arran de l'episodi de la crisi de les caricatures. La condemna a mort de l'escriptor Salman Rushdie decretada per Jomeini encara segueix present a la memòria. En la seva opinió, on són les fronteres de la llibertat d'expressió?

Resposta. Jo defenso el dret de tot individu a expressar lliurement tot allò que pensa. En cas d'injúries o atacs contra les religions i els seus símbols que fereixin els sentiments de molta gent, existeixen els tribunals. Ara bé, en aquest context no hi ha lloc per a sentències de mort.

P. En el món àrab-islàmic regeixen valors diferents dels occidentals. Creu que s'arribarà a resoldre algun dia aquest problema bàsic?

R. L'existència de diverses cultures és un fet històric i és evident que aquesta diversitat no es limita als estils arquitectònics o als vestits regionals. Nosaltres els egipcis hem desenvolupat una de les cultures més antigues, si no la més antiga, de la història del gènere humà, al llarg d'un procés de mil·lenis i que ha desembocat en determinades normes i formes de veure el món que ens diferencien d'altres nacions. Les concepcions i les màximes vitals de, per exemple, els babilonis o, més tard, els grecs i els romans eren de caràcter diferent. Però la diversitat de valors ha estat freqüentment un element enriquidor, quelcom positiu.

P. Tot i que també és cert que els principis religiosos enfrontats han desembocat en guerres espantoses.

R. En aquest cas som davant d'una mala interpretació deliberada dels valors religiosos. Les religions que porten la veu cantant en aquesta part del món són l'islam i el cristianisme, com mínim pel que fa a la seva importància numèrica. Si analitzem la situació cada cop que es produeix un enfrontament, veurem que els valors ancorats en l'islam i en el cristianisme no fomenten el conflicte de cap manera, al contrari, les dues religions fan una crida a la convivència pacífica.

P. Gairebé la meitat dels més de 6.000 milions de persones que viuen al nostre planeta no són ni musulmans ni cristians. L'ONU ha definit una sèrie de drets humans que són vàlids per a tota la humanitat...

R. ... i aquests drets humans regeixen tant per als musulmans com per als cristians, per un motiu força conclouent: els drets humans definits per l'ONU són plenament conciliables amb el valors de l'islam i el cristianisme.

P. No tots els erudits musulmans comparteixen la seva opinió.

R. No obstant, les coses són així. Aquest és el motiu pel qual tots els estats islàmics han acceptat els drets humans promulgats per les Nacions Unides. "Llibertat, igualtat, fraternitat", les exigències de la Revolució Francesa de 1789, són màximes que avui segueixen conservant tota la seva validesa i per a mi són d'obligat compliment.

P. Quant de temps s'haurà d'esperar per veure consolidada la democràcia al món islàmic?

R. Probablement serà una realitat abans del que molts escèptics pensen. La democràcia és l'única solució. Hem d'obrir-nos. Quantes més finestres s'obrin, més s'aconseguirà imposar la voluntat del poble.

P. Quan mira cap enrera i repassa la seva llarga vida en una regió sotmesa a tantes tensions polítiques, ¿no es pregunta, a vegades, què és allò que ha aconseguit amb la seva obra?

R. La meva escriptura no ha estat fruit de la consecució de determinats objectius polítics. Ara bé, em sentiria molt satisfet si, al final, resulta que he contribuït a impulsar el desenvolupament social del meu país.

**Entrevista a Naguib Mahfuz. EL PAÍS 11-3-2006
Traducció i adaptació CinEscola**

Naguib Mahfuz (1911-2006)

Activitats

- 1.- Elaboreu una síntesi de la biografia de Naguib Mahfuz.
- 2.- Expliqueu el significat de les paraules subratllades.
- 3.- Per què hi ha gent que creu que l'islam no és incompatible amb la democràcia?
- 4.- Quines normes islàmiques haurien de modificar-se perquè els països musulmans avancedessin cap a la democràcia?
- 5.- Creieu que en els darrers temps el cristianisme ha evolucionat per adaptar-se a la democràcia? Pot fer el mateix l'islam?
- 6.- Llegiu el text següent i organitzeu un debat sobre les qüestions que planteja:

“En ocasions confonem el diàleg de cultures amb el diàleg de religions. En una societat occidental, el diàleg de cultures pertany a l'àmbit públic, i el diàleg de religions a l'àmbit privat. Hem d'integrar els musulmans en la nostra societat en el marc dels drets i llibertats que considerem vàlids per a totes les persones i per a totes les confessions. Això implica que les religions han de mantenir-se en l'àmbit privat; només així es toleraran mútuament. No és adequat que ensenyem l'islam –ni qualsevol altra religió– a l'escola pública; tampoc, a manera d'exemple, obrir la mesquita de Còrdova al culte islàmic, perquè l'Estat i les institucions públiques a Occident han de respectar i protegir les religions però no potenciar-les. En canvi, sí que han de potenciar les llibertats cíviques. Ens trobarem més a prop de l'Aliança de les Civilitzacions el dia que no es publiquin vinyetes que puguin ferir la sensibilitat dels creients i el dia en què els *ulemes*, que igual que el clergat cristià poques vegades han estat motors de progrés, defensin amb el mateix fervor la seva religió que la llibertat d'expressió, columna bàsica d'un societat lliure i tolerant, ja sigui cristiana o musulmana”.

**Jerónimo Páez. Membre de Comitè Averroes i
director de la Fundació “El Legado Andalusi”**

L'ABC DE L'ISLAM

“El creador d'aquesta religió va ser Mahoma, el profeta de d'Al·là, el seu únic Déu. Mahoma era un àrab caravaner de la Meca, on la seva família-tribu, els *curaixites*, tenia grans interessos comercials. En els seus viatges va conèixer dues altres religions que van influir en la seva personalitat: l'hebrea i la cristiana.

La predicació de la seva doctrina li va originar problemes amb la seva pròpia família, que era politeista i guardava i venerava un fetitxe sagrat per a tots els beduïns nòmades d'Aràbia: la Ka'ba. Va haver de fugir de La Meca i refugiar-se a la ciutat de Medina (al-Yatrib). Aquesta fugida (Hègira) és un fet important per als musulmans, i l'any que va tenir lloc, el 622, ha passat a ser el primer del seu calendari.

Després d'una sèrie de lluites, Mahoma, va poder retornar victoriós a La Meca i els darrers anys de la seva vida els va dedicar a predicar la seva religió entre els àrabs beduïns. Quan va morir (632), tota l'Aràbia era islamitzada.

La religió de Mahoma, l'islam o el mahometanisme, va tenir i continua tenint una gran força. És molt senzilla. Un sol Déu, Al·là, és l'amo de la creació, i els seus creients (*musulmà* vol dir creient) es consideren sotmesos (islam vol dir submissió) a la seva voluntat. Totes les coses succeeixen perquè Al·là les ha previst i el musulmà les ha d'acceptar sempre. Mahoma n'és el darrer profeta i el més important. No hi ha cap altre dogma que compliqui aquesta religió. La resta són normes de vida per arribar a ser un musulmà perfecte. Els deixebles de Mahoma les van compilar en un llibre, l'**Alcorà**. Les més importants són:

- a) L'oració, que ha de practicar-se cinc cops al dia, agenollant-se en direcció a La Meca.
- b) L'almoïna i l'hospitalitat per a tots els musulmans i els estrangers.
- c) El dejuni, prescrit de l'alba fins a posta de sol durant el mes del Ramadà, novè mes de l'any lunar àrab.
- d) El pelegrinatge a la Meca un cop a la vida.
- e) La guerra santa, que obliga a lluitar contra els infidels per defensar l'islam de qualsevol atac.

A l'Alcorà hi ha moltes altres normes que serveixen per estructurar la vida i els costums dels creients. Per exemple: els musulmans no poden menjar carn de porc (possiblement per evitar la malaltia de la triquinosi); no poden beure vi; els homes es poden casar amb més d'una dona; la dona està sotmesa a l'home però s'accepta el divorci; els musulmans han de ser tolerants amb les altres religions (sobretot amb cristians i jueus); no poden representar Déu en cap forma escultòrica o pictòrica, etc.

Després de la mort del profeta, el seu missatge religiós va tenir diverses interpretacions i això va ocasionar lluites molt violentes. Les dues interpretacions més importants que han dividit l'islam des de llavors fins ara, són: la sunnita i la xiïta.

Els sunnites o ortodoxos, partidaris de la família Omeia, acceptaven l'Alcorà i la sunna (o llibre de la tradició, que conté vivències i pensaments de Mahoma, recollits pels seus primers seguidors i amics). Els seus partidaris pertanyien sobretot a les classes riques i privilegiades de l'Aràbia i de les noves terres conquerides.

Els xiïtes no acceptaven la sunna. Creien que la interpretació de l'Alcorà (hi afegien una sura o capítol que enaltia la personalitat i l'obra d'Alí, gendre del profeta, a qui mitificaven) l'havia de fer el millor musulmà (imam) dotat d'ànima profètica. Calia buscar aquest imam entre els descendents d'Alí. Els xiïtes van tenir un suport popular i sempre han estat més rigorosos –i encara ho són– amb el tipus de vida (lleis, costums...), que preceptua l'Alcorà.

Actualment, la majoria de musulmans són sunnites. Els xiïtes només són majoria a l'Iran i se'n troben d'escampats a llocs del Pròxim Orient (Iraq, Líban..)

Fernández, A. i altres. (1992). *Occident. Història de les civilitzacions i de l'art*. Barcelona: Vicens Vives. Pàgines 129-131.

L'Alcorà

Activitats

- 1.- Elaboreu un vocabulari de l'islam amb les paraules que surten al text i altres que es considerin importants.
- 2.- Recolliu totes les referències sobre l'islam que apareguin durant una setmana a diversos diaris i confeccioneu un informe-resum sobre els temes que es vinculen amb la religió islàmica.
- 3.- Com es denomina la fugida de Mahoma de La Meca a Medina? Quin any va passar? Per què és important aquesta data? En quin any de l'era islàmica es troben avui els musulmans?
- 4.- Convideu a classe a un integrant de l'Associació Ibn Batuta (o semblant) perquè us faci una xerrada sobre la cultura islàmica.

La Ka'ba

EL RITUAL DE LA PEREGRINACIÓ A LA MECA

A continuació podrem llegir un interessant text de S. Zeghidour sobre la peregrinació a La Meca:

“Aglomeraciones y mezquitas están orientadas hacia la Madre de las ciudades, pero la vida cotidiana de los musulmanes lo está igualmente hacia la propia Meca.

En efecto, cinco veces por semana, del amanecer a la aparición de la luna, millones de musulmanes, diseminados por los cinco continentes, dejan sus quehaceres profanos, se lavan las manos, los brazos, la cara, los genitales y los pies, para recogerse ante Dios, para prosternarse en dirección a su Templo. Las estatuas de la ciudad santa se dan la vuelta hacia la Mezquita, mientras que los que se encuentran en su recinto se agrupan alrededor de la Ka'ba (piedra negra. Meteorito de grandes proporciones situado en el centro de la gran mezquita de La Meca, al que los fieles rinden culto desde épocas preislámicas). (...) Las víctimas –bueyes, corderos y pollos– degollados en Argel, París, Karachi o Nueva York son obligatoriamente dispuestos en dirección a la Madre de las ciudades...

No se va a La Meca, hacia Dios, caminando, sino que al principio se reza hacia ella. Sin embargo, ir en peregrinación, *hadj*, es una obligación para todos los creyentes que dispongan de los medios físicos y materiales. El *hadj* constituye (con la profesión de fe: “No hay más dios que Dios y Mahoma es su profeta”, la oración, cinco veces por semana, la limosna ritual anual y el ayuno de mes del ramadán) uno de los cinco pilares del Islam...

La vida cotidiana en La Meca afecta en primer lugar a los sauditas nativos, luego a los trabajadores inmigrados y a los peregrinos llegados de todos los países; finalmente, implica a toda la Casa del Islam y también a la estabilidad del planeta. Así pues, la Oumma (procesión de los fieles alrededor de la Ka’ba) se organiza en círculos concéntricos a partir de la Ka’ba.

Esta ciudad sólo conoce dos estaciones de duración desigual. Un mes bien nombrado *dhou el hidja*, “el de la peregrinación” colectiva. Es la cumbre anual de la piedad, la apoteosis del Islam. Reunión sin igual, el *hadj* es el encuentro religioso más grande del mundo. Unos dos millones de corazones estremecidos, llegados en coches, autobuses, barcos y aviones llenan la Casa de Dios y desbordan su medio millón de almas. Bajo su manto de algodón y humildad la *Oumma* no es más que su propia luz; es movimiento, espíritu y carne. La Meca es su microcosmos...

Una vez acabado el *hadj*, todo vuelve a su desorden cotidiano. La Meca se recupera, se desvela. Sus habitantes se vuelven visibles y regresan sus demonios. Aunque sean originarios de todas las regiones del Islam, sus nativos están repartidos en barrios específicos. Los árabes son minoritarios. Predominan los de Java, Paquistán y Afganistán. Los sauditas, casi invisibles, reinan pero ya no gestionan. Los inmigrantes confinados a la doble condición de musulmán eterno y de residente temporal cultivan el silencio más elocuente. El control del puesto de trabajo y el respeto a las oraciones canónicas fijadas en La Meca son indispensables para la validez de la estancia. A la espera del siguiente *hadj*, La Meca descansa cómodamente, pero nunca duerme. Aunque el caudal del río de los peregrinos haya disminuido, nunca se seca. Cada día, nuevos rostros aportan la garantía de su fe, el testimonio de su Islam y las noticias de su país. Coloquio con Dios, coloquios entre hombres: La Meca es la portavoz de la *Oumma*.

Zeghidour, S. (1989): *La vie quotidienne à la Mecque*. París: Hachette. Citat a Biosca, G / Clavijo, C. (1993) *Cambio y diversidad en el mundo contemporáneo*. Barcelona: Graó Editorial

Activitats

- 1.- Per què la Meca és la ciutat santa de l'islam?
- 2.- Quines activitats realitzen els musulmans d'arreu del món orientades cap a la Meca?
- 3.- D'on procedeixen els immigrants que avui viuen a la Meca? Quines feines fan a la ciutat?
- 4.- Quines conseqüències té la peregrinació per a la vida de la ciutat?

5.- Roma és la capital del món catòlic, quines cerimònies massives hi tenen lloc? Quin significat tenen? Són comparables a les cerimònies que es desenvolupen a la Meca.

SOBRE LA PROSTITUCIÓ

Les escenes de Momo amb les prostitutes de la Rue Bleue constitueixen un dels elements més interessants del film. Momo troba en elles l'aprenentatge del sexe i la comprensió. També hi troba l'afectivitat que no li dona ni l'esquerpa i voluble Myriam, ni molt menys el seu pare. El tractament que Dupeyron fa de les prostitutes és, però, certament idíl·lic, allunyat del drama humà i de l'explotació que pateixen força treballadores del sexe. A manera de reflexió llegim la següent informació:

“PROSTITUCIÓ, UN DRET HUMÀ?”

Dues concepcions diametralment oposades de la prostitució es van enfrontar el dilluns al Parlament Europeu. Davant la visió tradicional de la prostitució com un vessant degradat i degradant de l'ésser humà, una prostitució forçada sobre dones explotades; es va erigir la de les que diuen ser felices amb una activitat exercida voluntàriament i definida per elles com *ofici digne d'un reconeixement i regulació com a qualsevol altre*. Les dues faccions van defensar els seus punts de vista a partir dels drets humans. Per a les abolicionistes, *la prostitució és una violació dels drets humans de la dona*. Per a les legalitzadores, *el dret a la lliure elecció de la feina i el dret a treballar són drets humans*.

Ja fa un temps, el ple del Parlament Europeu es va negar a discutir sobre la prostitució com una activitat comercial, com pretenia una proposta presentada pels liberals, però aquell rebuig no ha fet enrera alguns grups com els de l'Esquerra Unitària (comunistes) o els verds. El comunista italià Vittorio Agnoletto va fer de padrí de la conferència que el Comitè Internacional sobre els Drets dels Treballadors del Sexe a Europa (ICRSE, en les seves sigles en anglès), va celebrar el passat cap de setmana en la seu parlamentària (...)

Dones i homes, fins a 126 persones arribades de 23 països de la Unió, es van citar a Brussel·les per presentar un Manifest dels treballadors del Sexe a Europa, que resumeix un any de consultes. *Vivim en una societat en la qual els serveis es compren i es venen. El treball sexual és un d'aquests serveis. Proporcionar serveis sexuals no hauria d'estar criminalitzat*, assenyalen les línies de partida del manifest.

El document demana que siguin reconeguts com a treballadors i tenir els mateixos drets i assistència social que la resta de treballadors, va explicar Ruth Morgan Thomas, escocesa. La legalització defensada per aquestes professionals és rebutjada per les feministes clàssiques del Lobby de Dones Europees. *La majoria de les supervivents de la prostitució creu que la legalització no ajudarà*, diu Mary McPhail en nom d'aquest grup. *La prostitució és una violació dels drets humans i s'ha de posar pressió sobre els homes que pensen que poden comprar el cos d'una dona*. Aquest grup assenyalava que el model a seguir és Suècia, on des de 1999 és il·legal demanar serveis sexuals, i volen que altres governs l'imitin.

A Holanda el negoci del sexe, legalitzat, ofereix grans beneficis a l'estat i suposa el 5% del producte interior brut. Ana Lopes, una portuguesa que treballa al Regne Unit és partidària de la legalització però reconeix que la legalització ha portat problemes a Holanda perquè només es va legalitzar la que practiquen els ciutadans de la UE. *Allà, diu, treballen moltes dones d'altres països, que ho fan clandestinament, i potser més explotades que abans*.

“El País” 18-12-05 R.M. de Rituerto
Traducció i adaptació de CinEscola

Activitats

- 1.- Com són les prostitutes que surten a “El senyor Ibrahim...” Definiu-les amb un seguit d'adjectius.
- 2.- Investigueu sobre les notícies que surten a la premsa on apareix la prostitució. Feu-ne un recull i arribeu a unes conclusions.
- 3.- Organitzeu un debat a partir de les dues postures sobre la prostitució que apareixen a la notícia.